

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

ze skargi powódki o wznowienie postępowania
zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 20 marca 2012 r.,
w sprawie z powództwa I. A.
przeciwko M. A.
przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej
o unieważnienie małżeństwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 stycznia 2014 r.,
zażalenia powódki
na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 17 lipca 2013 r.,

1) oddala zażalenie;

2) przyznaje adwokatowi A. K., prowadzącej Kancelarię Adwokacką, od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego wynagrodzenie w kwocie 270,- (dwieście siedemdziesiąt) zł, podwyższonej o należny podatek od towarów i usług za reprezentowanie z urzędu powódki w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 17 lipca 2013 r. odrzucił skargę I. A. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa I. A. przeciwko M. A. o unieważnienie małżeństwa, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 20 marca 2012 r. stwierdzając, że nie istnieje podstawa wznowienia oparta przez skarżącą na art. 401 pkt 2 k.p.c.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła powódka. Wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia zarzuciła, że możliwość działania powódki w postępowaniu odwoławczym w sprawie o unieważnienie małżeństwa została całkowicie wyłączona, bowiem wskutek wyznaczenia pełnomocnika z urzędu nie została w ogóle powiadomiona o terminie rozprawy apelacyjnej, a sam pełnomocnik o nim nie wiedział. Z tych względów, zdaniem skarżącej, niedziałanie lub niewłaściwe wykonywanie obowiązków przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu prowadziło do naruszenia możliwości podjęcia przez nią czynności w sprawie i uzasadnia zastosowanie art. 401 pkt 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył:

Jak podkreśla się w orzecznictwie sądowym i nauce prawa skarga o wznowienie postępowania ma charakter nadzwyczajnego środka prawnego. Przepisy ją wprowadzające, zmierzając do wzruszenia prawomocnego orzeczenia poza tokiem instancji i zastąpienia wydanego orzeczenia nowym, muszą być wykładane ściśle, a wskazane przez stronę podstawy poddane restrykcyjnej ocenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 57/05, nie publ.). Zgodnie z art. 410 k.p.c., sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego trwale ugruntowany jest pogląd, że przesłanka do odrzucenia skargi o wznowienie postępowania zachodzi nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób nieodpowiadający ustawie, ale także wówczas, gdy wskazane w skardze okoliczności wprawdzie dałyby się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz jednak w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, z dnia 5 listopada 2010 r., I CZ 107/10, z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 601/09).

Skarżąca powołała się na tzw. nieważnościową podstawę wznowienia (art. 401 pkt 2 k.p.c.) wskazując na pozbawienie jej możliwości działania w postępowaniu odwoławczym. Jak jednolicie przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przepis powyższy należy wyklądać w ten sposób, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy doszło do całkowitego pozbawienia jej możliwości obrony, a więc gdy znalazła się w takiej sytuacji, gdy nie tylko ograniczono lub utrudniono jej przedstawienie i popieranie swojego stanowiska w toczącym się postępowaniu ale także, gdy było to wynikiem naruszenia przepisów prawa procesowego przez sąd lub inną stronę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSNCP 1975, nr 5 poz. 84, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1968 r., I CR 432/667, OSNCP 1969, nr 7-8, poz. 137, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/00, OSNP 2001, nr 4, poz. 133, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2007 r., V CZ 88/07, nie publ.).

Z akt sprawy o unieważnienie małżeństwa wynika, że Okręgowa Rada Adwokacka w [...] pismem z dnia 15 grudnia 2011 r. powiadomiła Sąd o wyznaczeniu adwokata D. L., prowadzącego Kancelarię Adwokacką w [...], pełnomocnikiem z urzędu powódki I. A. i powiadomiła go o tym fakcie. Zawiadomienie o terminie rozprawy odwoławczej doręczono w dniu 7 marca 2012 r. adwokat Z. T., upoważnionej przez tego pełnomocnika do odbioru pism procesowych.

Konsekwentnie nie zostało potwierdzone istnienie przeszkody procesowej polegającej na pozbawieniu strony możliwości obrony praw, która mogłaby zostać zakwalifikowana jako bezwzględna negatywna przesłanka procesowa, skutkująca nieważnością postępowania. Uczestniczenie w postępowaniu cywilnym jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem strony, ponadto może być realizowane za pośrednictwem pełnomocników procesowych. Kodeks postępowania cywilnego wprost stanowi, że brak obowiązku uczestniczenia w rozprawie odwoławczej, a niestawiennictwo strony lub jej pełnomocnika nie uzasadnia odroczenia (art. 376 k.p.c.). Zawiadomienie pełnomocnika o terminie rozprawy było skuteczne i Sąd nie był obowiązany do ponawiania tej czynności w odniesieniu do samej strony (art. 133 § 3 k.p.c.). W okolicznościach sprawy brak także podstaw do przyjęcia,

że pełnomocnik zaniedbał swoje obowiązki tak dalece, że strona została pozbawiona możliwości działania. Nie jest wystarczająca subiektywna, emocjonalna ocena powódki w tym przedmiocie.

Zasadnie zatem Sąd Apelacyjny przyjął, że złożona w sprawie skarga o wznowienie postępowania nie była oparta na ustawowo wskazanej podstawie i ją odrzucił.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w postanowieniu.

W przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 7 ust. 1 pkt 1, § 2 ust. 2 i 3 w zw. z § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r. poz. 461).